

Plenum

Torsdag 18.2.2016 kl. 15.59—20.29

4. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 119 § i elmarknadslagen

Lagmotion LM 1/2016 rd Markku Eestilä saml

Remissdebatt

Talman Maria Lohela: Ärende 4 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till ekonomiutskottet.

Debatt

19.41 **Markku Eestilä kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite koskee sähkömarkkinalain 119 §:n muuttamista. Eduskunta päätti uudesta sähkömarkkinalaista vuonna 2013. Lain tarkoitus on parantaa sähkön toimitusvarmuutta. Tarkoitus on kyllä hyvä, mutta valitettavasti se on johtanut merkittäviin siirtohintojen korotuksiin sekä niiden sähköverkkoyhtiöiden velkaantumiseen, joita investointivelvoite käytännössä koskee.

Kun Energiavirasto muutti 2016 suurimman sallitun tuoton määritelmää, ovat verkkoyhtiöt ilmoittaneet hinnankorotuksista. Suurimman sallitun tuoton merkittävä nostaminen, lähes tuplaaminen, antaa kaikille verkkoyhtiöille mahdollisuuden nostaa siirtohintoja todellisesta investointitarpeesta huolimatta. Tässä taloustilanteessa hyvää tarkoittava sähkömarkkinalaki on kääntynyt itseään vastaan, varsinkin Energiaviraston yllättävästä linjauksesta johtuen.

Eduskunta on asettanut jakeluverkon haltijoille sähkömarkkinalain 51 §:ssä säädetty velvoitteet jakeluverkon laatuvaatimuksista. Lain 119 §:llä on säädetty siirtymäajasta, jonka kuluessa lain 51 §:n mukaiset jakeluverkkoa koskevat velvoitteet jakeluverkon haltijan tulee täyttää.

Voimassa olevan lain siirtymäaikaasäädös velvoittaa jakeluverkon haltijoita lyhyessä ajassa tekemään merkittäviä investointeja, jotta ne täyttäisivät lain velvoitteet. Siirtymäsäädöksessä on säädetty Energiavirastolle oikeus myöntää jatkoaika investointien tekemisessä.

Eduskunnan säätämä siirtymäaika on osoittautunut liian lyhyeksi. Nopealla aikataululla tehtävät investoinnit jakeluverkon laatuvaatimuksien toteuttamiseksi ovat johtaneet verkonhaltijoiden tekemiin korkeisiin hinnankorotuksiin. Investointipaineen pienentämiseksi siirtymäaikoja tulisi väljentää. Ehdollisesta Energiaviraston toimivaltasäätelystä — osana normien purkua — olisi syytä tässä yhteydessä luopua.

Tämä ehdotus koskee siis sähkömarkkinalain 119 §:ää, "Jakeluverkon toimitusvarmuutta koskeva siirtymäsäännös", ja ehkä se keskeinen pykälä uudistus on tämä seuraava:

"Niillä jakeluverkon haltijoilla, joilla 20 kV verkkomäärästä maakaapeliverkon osuus on alle 40 prosenttia 1.1.2016 tilanteessa, jakeluverkon haltijan on täytettävä 51 §:n 1 mo-

Punkt i protokollet PR 10/2016 rd

mentin 2 ja 3 kohdassa säädetyt vaatimukset vastuualueellaan viimeistään 31. päivänä joulukuuta 2036. Vaatimusten on täyttyvä viimeistään 31. päivänä joulukuuta 2028 vähintään 75 prosentilla jakeluverkon kaikista käyttäjistä vapaa-ajan asunnot pois lukien."

Tämä lakialoite ehkä teknisesti kuulostaa vaikealta, mutta tämä on ammatti-ihmisten tekemä ja perustuu sellaiseen tilastointiin, jossa ne yhtiöt, joilla on pitkät verkot ja jotka toimivat metsäisillä tai järvisillä alueilla, joutuvat todellisuudessa tämän lain tarkoittaman investointipaineen kohteeksi, ja tästä seuraa tietenkin näiden yhtiöitten velkaantuminen. Kun me katsomme tänä päivänä sitäkin keskustelua, mitä eduskunnassa käydään, niin ehkä ne kaikkein eniten käytetyt sanat täällä ovat "kilpailukyky" ja "Suomen kilpailukyvyn parantaminen".

Pääministeri on ottanut useaan kertaan esille sen, että valtion tase pitää panna töihin eli muutetaan hieman taseen kohdennusta. Eli irrotetaan rahaa joistakin firmoista ja pannaan se joihinkin firmoihin, joissa sen oletetaan tuottavan enemmän kuin mitä on se tuotto, mikä kenties näistä entisistä firmoista on. Mutta meillä on yksityisissä investoinneissa lähes 10 miljardin aukko, ja jokuhan siihen täytyy olla syynä, että meillä ei investoida, ja se yksi syy on tietenkin se, että meillä on korkea kulurakenne. Varsinkin ne yritykset, jotka tähtäävät vientiin, kokevat, että tämä liian suuri kulurakenne on liian iso riski.

Jos pääministeri on puhunut taseesta ja aivan oikealla tavalla, niin kyllä minun mielestäni tarkastelun kohteeksi pitää ottaa myös tuloslaskelma. Nämä viimeaikaiset korotukset, mitä olen nähnyt — joskin Caruna niitä nyt tänä päivänä on perunut — aiheuttivat jo pelkästään Pölkky Oy:lle tuolla pohjoisessa 500 000:n lisärasitteen per vuosi. Silloin tämä koko sähkömarkkinalain uudistus ei ole ihan mieto juttu, eli milloin me nostamme kiinteistöveroä, milloin nostamme kulutusveroä, milloin nostamme sähkönsiirtomaksuja erinäköisillä pykälillä, niin siitä aiheutuu kumulatiivisesti juuri se ongelma, minkä takia Suomeen ei investoida, koska tämä on vain yksinkertaisesti liian kallis maa ja kulurakenteeltaan väärä.

Sen takia tämä lakimuutos on tehty, että me annamme näille tietyille sähköverkkoyhtiöille enemmän aikaa sinne vuoteen 2038 saakka investoida, jolloin se paine korottaa siirtomaksuja on pienempi. Se on pk-yritysten kannalta, maatalouden kannalta, teollisuuden kannalta ja ihan tavallisten ihmisten kannalta hyvä asia, mutta se johtaa siihen, että silloin tämä Energiaviraston kohtuuton päätös suurimmalle sallitulle tuotolle joutuu selvästi uuteen tarkasteluun, koska siltä putoaa laillinen pohja pois. Ja jos tämä lakimuutos tehtäisiin, mikä ainakin omasta mielestäni olisi järkevää, niin tietenkin sitten pitäisi muuttaa Energiaviraston 8:aa vuotta, lyhentää sitä aikaa — se koostuu kahdesta nelivuotisesta periodista — ja kun seuraavan kerran joudutaan arvioimaan suurinta sallittua tuottoä, niin silloin sitä pitäisi alentaa siitä 5,93 prosentista huomattavan paljon alemmas, mutta toki hieman suuremmaksi kuin se nyt on ollut, se myönnettäköö.

Energiaviraston päätös on siinäkin mielessä kohtuuton, että jos me katsomme tämänpäiväistä korkotasoa, niin ei se ole missään suhteessa siihen pääoman hintaan ja rahan hintaan, mitä investointeihin on saatavilla. Tämä on aika iso ongelma, ja itse olen kyllä sitä mieltä, että jotakin lainsäätäjän pitää tehdä ja jollakin tavalla Energiaviraston päätöksiä pitää muuttaa. Se ei riitä, että niitä jaksotetaan, koska se ei kuitenkaan tule muuttamaan sitä varsinaista tosiasiaä, että 100-prosenttisesta monopoliliiketoiminnasta tuo tuotto tällä korkotasolla on liian suuri.

Punkt i protokollet PR 10/2016 rd

19.48 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! On pakko sanoa, että edustaja Eestilä on tehnyt erityisen hyvän lakialoitteen. Näin vasemmistolaisena kansanedustajana täytyy olla mielissään siitä, että kokoomuslainen edustajakollega, maa- ja metsätalousvaliokunnan arvostamani jäsen Eestilä, on tämän aloitteen tehnyt. Muistan jo silloin edellistä lakia valmisteltaessa Eestilän asiantuntemuksen tässä asiassa ja olen ymmärtänyt, ja hänellä on pitkä kokemus erään energiayhtiön hallinnosta, ja vaikka hän vaatimattomasti sanoi, että nämä luvut täällä ovat asiantuntijoiden tekemiä, uskon, että tässä aloitteessa näkyy myös Markku Eestilän oma kädenjälki ja ainakin se arvomaailma, mikä tässä on.

Eestilä omassa puheenvuorossaan toi esille sen, kuinka on tärkeätä pohtia tätä tilannetta nyt tässä maassa, kun meidän kilpailukyky on se, mikä on. Tällä nyt meneillään olevalla ja nyt voimassa olevalla lainsäädännöllä ajetaan yrityksiä eriarvoiseen kilpailuasemaan tässä maassa. Se on harkitsematonta ollut eduskunnalta, että emme siinä vaiheessa huomioineet sitä. Vaikka onnekseni koetimme sen esille tuoda, niin se ei lainsäädäntöön tullut lihaksi. On alueita, missä sahatoimijat esimerkiksi joutuvat maksamaan kohtuuttoman suuren lisälaskun pärjätäkseen vapailla markkinoilla. Tulee alueellisia eriarvoisuuksia, ja tässä kohtaa uskallan väittää, että Energiamarkkinavirasto ei ole toiminut sen lain hengen mukaisesti, minkä eduskunta säati.

Nimenomaan talousvaliokunnan viimeisessä mietinnössä todettiin, että ei saa aiheutua alueellisia eroavaisuuksia. Ja nyt kun katsotaan, mitä ne Carunan ensimmäiset päätökset ovat — kuten edustaja Eestilä tässä totesi, mitä esimerkiksi sahapuolella Pölkky Oy:ssä tulee kustannuspaineita siihen — niin on aivan selvää, että tällainen yrittäjä on eriarvoisessa asemassa, jos siinä lähellä voi olla jopa 100 kilometrin päässä tai jopa 50 kilometrin päässä ruutukaava-alueella oleva esimerkiksi hitsaustoimintaa harjoittava yritys, jolla on sähkökuluja. Eli se, että ollaan jopa saman kunnan alueella mutta ehkä eri verkonhaltijan piirissä, voi muuttaa kilpailuasemaa totaalisesti. Sen takia tähän pitää ehdottomasti tarttua ja kannustaa nyt eduskuntaa ja niitä valiokuntia, mihinkä tämä lakialoite on menossa, puuttumaan tähän miehekkäästi, jotta se virhe, joka on tehty, voidaan korjata.

Vasemmistoliitto omassa aloitteessaan lähtee siitä, että se korotus ei saa olla vuosittain 10:tä prosenttia suurempi ja neljän vuoden tarkastelujaksossa enintään 15 prosenttia. Ollaan aika lähellä edustaja Eestilän näkemyksiä siitä, mikä on se maltillinen korotus. Kyllä talousvaliokunta ja eduskunta omassa päätöksenteossään lähtivät siitä, että 15 vuotta on niin pitkä aika, että se antaa mahdollisuuden tehdä maltillisia korotuksia — nyt nähtiin, että näin ei tapahtunut. Voisiko sanoa, että hyvä, että meillä on Kilpailu- ja kuluttajavirasto, joka ehkäpä asiakkaittensa joukkokannevoimin pystyi käymään keskustelut Carunan kanssa, joka nyt sitten lähti omalta osaltaan tekemään näitä muutospäätöksiä? Mutta kuten tässä lakialoitteessa todetaan, tässä maassa on myös jakeluverkon haltijoita, joita eivät koske nämä investoinnit siinä määrin kuin oletetaan, ja heille annettiin kuitenkin tällainen avoin valtakirja tehdä rahaa asiakkaan, yrittäjän, kuluttajan kustannuksella. Se on kohtuuton, kun tämän piti nimenomaan lähteä siitä, että meillä säädettiin laki, jota myös muutettiin — jos oikein muistan, oliko ensin 24 tuntiin, 32:een, ja nyt se on sitten, mikä se onkaan, eli tätä aikamäärettä myös saatiin.

Mutta tässä yhteydessä on pakko todeta, että lainsäädännön monimuotoisuutta voitaisiin tässäkin yhteydessä kehittää siten, että kun meillä on niitä metsäisiä alueita, niin luotaisiin joitain muitakin vaihtoehtoja sille jakeluverkon haltijalle kuin se maakaapelin rakentaminen. Uskoisin, että olisi mahdollista, että metsänomistajat saataisiin sitoutettua siihen, että tällaiset tarpeeksi isot suojavyöhykkeet on sen sähkölinjan ympärillä ja jakeluverkon

Punkt i protokollet PR 10/2016 rd

haltija vastaisi korjuukustannuksista. Eli siinä kohtaa, kun metsänomistaja pitäisi huolen siitä, että tällaiset niin sanotut tuulenkaadot, tykkylumien aiheuttamat sähkökatkokset linjojen päälle eivät ole mahdollisia, niin sen puuhuollon eli metsästä plaanille hoitaisikin se verkon haltija. Olkoot sitten ne asiakkaat kustantamassa sitä korjuukustannusta, joka varmasti tulisi halvemmaksi pitkässä juoksussa kuin se, että viedään pitkälle erämaihin maakaapelia. Pitäisi ottaa semmoinen uusi tarkastelu, että monipuolistetaan tätä koko meidän turvaamme siitä, kuinka nopeasti pitää sähköt saada päälle. Tärkeätä on, ettei se 6 miljardin vahinko enää synny, koska se oli elinkeinoelämälle ja totta kai ihmisille, kuluttajillekin, kova paikka, kun oltiin päiväkausia ilman sähköä, menetettiin omaisuuksia massiivisissa määrin.

Mutta olen kyllä erityisen tyytyväinen, että tällainen lakialoite on täällä käsittelyssä, ja toivotaan tälle pontta ja toivotaan, että hallituksessa voitaisiin nähdä, että nyt on se tarkastelun paikka. Ja kun tämä on vielä tullut hallituspuolueen kansanedustajan kynästä, niin tässä ei pitäisi olla ihan hirveätä tuskaakaan lähteä tähän mukaan.

19.56 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Myllykoski totesi: silloin, kun on aihetta, pitää kehua hallitusta, silloin, kun on aihetta, pitää kehua hallituspuoluetta, ja silloin, kun on aihetta, pitää kehua hallituspuolueen kansanedustajaa. Nyt on siihen aihetta, eli kiitos hyvästä työstä edustaja Eestilälle.

Tämä talvi on monella tavalla opettanut meitä suomalaisia siinä, että sähkö ei tule töpseleistä. Meillä oli loppiaisenä haasteita ihan koko sähkönsäätöjärjestelmän kannalta, ja nyt viime viikkoina ja viikko sitten kuulumme talousvaliokunnassa itse asiassa kahden päivän ajan, mitä kaikkea tässä viime aikoina on tapahtunut ja mistä nämä hinnankorotukset johtuvat.

Sähkömarkkinalain lisäsihän tässä on kysymys kuluttajansuojasta, tässä on kysymys omistajaohjauksesta, mutta myös verojärjestelmästä. Me puhumme hyvin laajasta yhteiskunnallisesta kokonaisuudesta. Mikä on kohtuullista? Tästähän sähkömarkkinalakikin lähtee. Mikä on kohtuus? Miten se lasketaan? Miten se määritellään? Nyt me olemme nähneet, että on monta tapaa laskea sitä ja omistajuudella, omistajalla, on väliä. Voi jopa sanoa, että luonnollisesta monopolista tuli aika luonnoton. Pääomasijoittajat taustalla toki maksimoivat tuoton. Se on heidän tehtävänsä, heidän tahtonsa. Tästä meillä on nyt hyvää esimerkkiä.

Mutta meillä on muunlaisiakin yhtiöitä. Meillä on muun muassa kaupunkiomisteisia yhtiöitä, kuntaomisteisia yhtiöitä, joissa korotukset ovat olleet maltillisempia. Omistaja, hallitus, yhtiön johto viime kädessä linjaa sen, miten toimitaan. Haluaisinkin nostaa esille tällaisen niin sanotun itsesäätelyn: miten yhtiö, yritys säätelee itse itseään. Tätä me olemme nähneet kansainvälisesti. Me muun muassa talousvaliokunnassa keskustelimme siitä, miten Englannissa toimitaan, miten siellä näitä investointeja valvotaan. Itse asiassa siellä ne pitää hyväksyttää valtiolla. Eli maailmassa on monenlaisia malleja.

Kuulumme tässä, että hinnankorotukset ovat vaikuttaneet monella tavalla, eivät pelkästään kuluttajiin vaan myös yrityksiin. Kuusamolainen Pölkky Oy ilmoitti, että heille tämä on tosiaan jopa puolen miljoonan hinnannousu. Salaatinviljelijöiltä tuli viestiä Pohjanmaalta, että lähtee firma alta, jos näillä hinnoilla mennään. Nämä on tietysti otettava vakavasti. Toki tullaan myös siihen toiseen puoleen, että tässä puhutaan yhteensä 8,5 miljardin investoinnista, 8,5 miljardin investoinnista — kun meillä Suomessa esimerkiksi Äänekos-

Punkt i protokollet PR 10/2016 rd

ken investointi on muistaakseni 1,1—1,2 miljardia — eli todella isosta asiasta Suomen kansantalouden kannalta.

Mitä sitten tulisi tehdä? Kuten sanoin, kaikki lähtee siitä, mikä on kohtuullista: mikä on kuluttajalle kohtuullista, mikä on yrittäjälle kohtuullista. Meillähan kuluttajansuoja, kuluttajansuojalaki, suojelee kuluttajaa ja yrittäjällä on sitten omat säännökset.

Minä uskon ja toivon, että Suomi myös oppii nyt tästä Carunan keissistä. Meillä on valitettavasti tapauksia ollut ihan lähihistoriassa, että me emme ole oppineet näistä. Toivon nyt, että niin hallituksessa kuin oppositiossakin tämä muistetaan vielä kymmenen vuoden kuluttua, mitä meille silloin talvella 2016 oikein kävi, ettei tämä toistu. Tässä on haaste toki myös omistajaohjaukselle nyt, kun me odotamme pääministeri Sipilältä sitä, miten hän linjaa nyt omistajaohjausta, millaista aktiivista omistajapolitiikkaa valtio harjoittaa. Siinä tietysti näin oppositiostakin haluan kannustaa hallitusta tekemään oikeaa, fiksua omistajapolitiikkaa, myymään oikein, ostamaan oikein, sijoittamaan tulevaisuuteen. Siihen meillä on mahdollisuuksia.

20.01 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakialoite on erittäin tärkeä ja ajankohtainen. Sähkönsiirtoyritys Carunan hinnankorotukset ovat synnyttäneet keskuudessamme erityisen paljon mielipiteitä. 2013 säädetty sähkömarkkinalaki ei taida ollakaan ihan niin fiksua kuin säädettäessä kuviteltiin. Esimerkiksi Caruna on minimoinut veronsa Suomessa. Yhtiö on maksanut Suomessa tekemänsä tuloksen ulkomaille konsernin sisäisen lainan korkoina. Hallitusohjelmassa on mainittu veropohjan tiivistämishanke, josta hallitus voi hakea selkänöjää yritykselle tukkia veroporsaanreikä, ja tämä olisi myös tehtävä.

Carunan verovapaamatkustajuuden aiheuttaman tuotumuksen varjoon on jäänyt toki se, että myös Fortum olisi joutunut käymään asiakkaidensa kukkarolla investoidakseen sähkömarkkinalain vaatiman verkon säävarmuuden parantamiseen, ellei se olisi myynyt sähkönsiirtotoimintaansa. Kuluttajaviranomaiset ovat aktivoituneet tutkimaan, ovatko Carunan jättikorotukset kuluttajansuojasäädösten mukaisia. Jopa ryhmäkanteen mahdollisuudesta puhutaan. Kesän 2010 ja joulun 2011 myrskyjen aiheuttamat vaikeat sähkökatkokset johtivat toimitusvarmuusvaatimusten sisällyttämiseen sähkömarkkinalakiin. Jo silloin sähköyhtiöt sanoivat, että loppulasku menee kuluttajille, mutta kukaan ei aavistanut, että sähkönsiirtoyrityksillä olisi otsaa kertarysäyksellä lähes tuplata siirtohinta.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten alussa totesin, tämä lakialoite on tärkeä ja ajankohtainen, ja toivon, että esitys etenee maaliin saakka.

20.03 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Eestilän lakialoitteessa puututaan ajankohtaiseen aiheeseen. Kansalaisia ovat tässä kuussa puhuttaneet sähkönsiirtohintoihin tehdyt rankat korotukset, joiden oikeudenmukaisuutta voidaan perustellusti kysyä. Monopolia hallussaan pitävien sähköverkkoyhtiöiden rajut korotukset ovat mahdollistuneet Energiaviraston nostettua vuodenvaihteessa siirtoyrityksille sijoitetusta pääomasta sallittua tuottoa 6 prosenttiin. Myös valvontaviranomaisten toiminta on pääsääntöisesti hyvin myöhemässä vaiheessa toteutuvaa jälkikäteisvalvontaa.

Vaikka pääasiallinen arvostelu onkin kohdistunut korotuksista ilmoittaneisiin tahoihin, on eittämättä myös lainsäätäjillä ja valvontaelimillä aihetta kehitystyöhön. Onkin erittäin hyvä, että hallitus on ilmoittanut puuttuvansa havaittuihin epäkohtiin lainsäädännöllisin

Punkt i protokollet PR 10/2016 rd

keinoin. Tämänpäiväisten tietojen nojalla edistystä on tapahtunutkin: ainakin Caruna on julkisesti ilmoittanut korotusten jaksottamisesta.

Edustaja Eestilä esittää sähkömarkkinalakia muutettavaksi siten, että jakeluverkon laatuvaatimusten täyttämiseen vaadittavien investointien määräaikaa pidennettäisiin. Vaikka tämä lakialoite ei poistaisikaan kaikkia siirtohinnoitteluun liittyviä epäkohtia, olisi se kuitenkin osaltaan askel kohti toimivampia sähkömarkkinoita. Siksi lakialoite on kannatettava.

Arvoisa puhemies! Siirtohinnoittelun kohtuullistamisen lisäksi eduskunnan tulisi kiinnittää huomiota myös sähköveron korkeaan osuuteen sähkölaskusta. On näet muistettava, että vain sähköenergian osuus on kilpailutettavissa. Nykyisillä melko matalilla energianhinnoina kuluttajan saamasta sähkölaskusta vain noin kolmannes, tai jopa alle, muodostuu sähköenergian hinnasta. Kun kuluttajan vaikutusmahdollisuus koko sähkölaskuun on prosentuaalisesti pieni, heikentää se innostusta kilpailutukseen ja on siten pitkällä tähtäimellä omiaan lisäämään sähkömarkkinoiden tehottomuutta.

Uusiutuvan energian käyttö on periaatteessa kannatettava lähtökohta. Kuitenkin takavuosina tuulivoiman syöttötariffit ovat omalta osaltaan lisänneet veronmaksajien energia-tukiin liittyvää raskautta. Hallitusohjelman mukaisesti niitä ollaan onneksi nyt karsimassa. Lisäksi tarvitaan riittävää sähkönsiirtokapasiteettia Ruotsin ja Suomen välillä. Kylmän ilmaston ja pitkien etäisyyksien Suomessa on pidettävä huolta siitä, että kilpailukykyimme tai elintasomme eivät kärsi energian korkeasta hinnasta. Myös kriisitilanteisiin varautumisen kannalta on erittäin tärkeää, että sähkön ja energian saanti varmistetaan myös poikkeusoloissa.

Arvoisa puhemies! Energia- ja polttoaineverot ovat Suomessa moninkertaisia verrattuna sekä EU-lainsäädännön edellyttämiin minimeihin että moniin verrokkimaihimme. Energia- ja polttoaineverotuksen tasoa alentamalla asumisen ja liikkumisen kaltaiset perustarpeet olisivat kohtuullisen hintaisia ja yritysten kilpailukyky paranisi. Tämä helpottaisi monen pienituloisen talousahdinkoa, kun kulutukseen jäivät tulot kasvaisivat, ja se parantaisi samalla Suomen talouden toimintaedellytyksiä.

20.07 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Kaikki varmaan muistavat, kun kokoomusministeri lupasi julkisuudessa, että näin ei tule koskaan enää tapahtumaan, että sähköt ovat poissa. Erityisesti ne olivat poissa tuolta Savon alueelta, mutta ei suurten kaupunkien kohdalta, koska siellä oli Fortumin omat verkot. Se oli valitettavaa, ja se oli rankkaa ihmisille taloudellisesti mutta myöskin ihan toiminnallisesti.

No, silloin päätettiin ja sitten on tehty sähkömarkkinalaki, joka on erittäin perusteltu, koska on ihan totta, että pitää olla joku kohtuullinen aikataulu, milloinka voidaan luvata tai taata, että ihmisille se sähkö kulkee. Tässä on ollut esimerkkejä näistä isoista yrityksistä, mutta on myös paljon pieniä yrityksiä, kun ihmiset tekevät esimerkiksi internetin kautta kotoa, ja se ei onnistu, jos ei ole moneen päivään sähköä. Ja sen takia tämä on iso kysymys, puhumattakaan eläintenhoidosta tai muista toiminnoista, joihinka sähköä välttämättä tarvitaan.

Tämä investointipaine viime kaudella, kun tätä lakia väännettiin, oli selkeä, ja silloinhan on erityisesti ollut huoli näitten pitkien etäisyyksien yhtiöiden osalta. Mitä tulee kysymykseen siitä, onko se kaapeli aina kaivettava maahan, niin näinhän ei ole. Jo tälläkin hetkellä on monta vaihtoehtoa: joko kaivaa sitä kaapelia maahan tai vetää se linja esimerkiksi tienvarteen, tien viereen, joka on ollut tietenkin hyvä vaihtoehto monessa paikassa,

Punkt i protokollet PR 10/2016 rd

tai sitten tehdä niitä suurempia hakkuita niin, että ensimmäiset puut, jotka kaatuvat, eivät kaatuile sen sähkölinjan päälle. Elikkä idea on saada turvattua, että se piuha pysyy päällä, ja se voidaan siis toteuttaa monella eri tavalla.

Talousvaliokunnan käsittelyn aikana tätä sähkömarkkinalakiahan muutettiin. Me teimme siihen silloin jo muutoksia ja erityisesti näihin aikatauluihin, eli milloin ja kuinka monta prosenttia pitää olla varmistettua verkkoa ja mitkä ovat sitten ne korvausvaatimukset, jos näin ei ole. Ja silloin ainakin ajattelin, että mielestäni on aika kohtuullinen se aikajakso vuoteen 2028, ja sittenhän siellä oli jo tässä nykyisessäkin laissa erikseen neuvoteltavana vuoteen 2036. Elikkä se 2036 on se viimeinen kohta ja nyt eletään vuotta 2016, elikkä 20 vuoden päästä tulee olla sähköverkkojen siinä kunnossa, että ne saadaan 6 tunnin aikana täällä kaupunkiseudulla ja 36 tunnin aikana sitten tuolla maaseudulla ja metsäisillä alueilla kuntoon, jotenka tämä aikajakso on aika pitkä.

Nyt sitten Eestilän aloite, että lisättäisiin tätä aikaa, voi olla ja varmaan on joillekin ihan tarpeellinen, ja uskon, että jos ja kun tässä hallitus on tuomassa sähkömarkkinalakiin muutoksia — näin ymmärsin ministeri Rehnin puheista, mahdollisesti myöskin tämän hinnan seurannan tai tuoton määrän osalta, näin hän ainakin vastasi tässä muutama viikko sitten kyselytunnilla — niin sehän on hyvä mahdollisuus saada tämä lakialoite käsiteltäväksi siinä samassa. Ja se on tietenkin hyvä, jos tämä pohditaan uudelleen.

Minulla on hyvin pienen pieni skeptinen kohta, ja se on se, kun mietin niitä yrityksiä, jotka ovat tehneet tämän oman investointisuunnitelmansa nyt jo tällä suunnitelmalla, elikkä niitä, jotka ovat jo lähteneet tekemään niitä investointeja näihin vuosilukuihin nähden, ottaneet sen lainan ja laittaneet omat verkkonsa kuntoon tällä aikataululla. Toivon, että tässä ei tule sitä asetelmaa, että nyt sitten kohdellaan yrityksiä eri tavalla, jos toisille tulee sitten muutaman vuoden päästä mahdollisuus kuitenkin venyttää eri tavalla sitä oman verkon korjausta. Tämä on toivottavasti asia, joka voidaan hoitaa, mutta tällainen kysymysmerkki minulle tästä tämän lakialoitteen lukemisen jälkeen jäi.

Näitten tuottojen osalta: Muistatte hyvin, että se korotus siihen 6 prosenttiin tuli siitä, että pitää pystyä keräämään rahoitusta näitten investointien tekemiseen. Mutta maailma muuttuu nopeasti, ja näinhän se on nyt muuttunut, että tiedetään, että se 6 prosenttia tänään kuulostaa aika paljolle. Silloin se ei kuulostanut, muutama vuosi sitten, mitenkään kohtuuttomalle. Mutta olen sitä mieltä, että sitä myöskin pitää pystyä arvioimaan uudelleen, samaten kuin tätä 4 vuoden seurantajaksoa. Aikaisemmin se seuranta on ollut vuosittainen, ja voi olla, että sille olisi paremmat perusteet.

Tyytyväinen täytyy tietenkin olla, että meillä on aktiivinen kuluttajansuoja, jossa sitten on pystytty saamaan tämä neuvotteluratkaisu tänään, että tällaisiin kohtuuttomuuksiin ei yritysten eikä myöskään yksittäisten kansalaisten kohdalta menty, vaan Caruna sitten puollitti tämän korotuksensa. — Kiitos.

20.13 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Eestilän tekemä lakialoite on erittäin hyvä ja erittäin perusteltu. Tuoreessa muistissa meillä ovat ne kuuluisat Asta-, Veera- ja Tapani-myrskyt aikanaan, jotka saivat sitten vauhtia siihen, että sähkömarkkinalakia muutettiin niin, että 2028:aan mennessä pitäisi olla valmiina sähköverkkojen turvalliseksi rakentaminen ja sitten poikkeustapauksissa 2036:een mennessä.

Tavoite, että tänne Suomeen rakennetaan paremmin toimivat sähköverkot, turvalliset verkot, jotka pystyvät takaamaan asiakkailleen jatkuvan sähkönsaannin, on erittäin hyvä ja perusteltu. Mutta edustaja Eestilän lakialoitteessa otetaan kiinni aivan oikein härkää sar-

Punkt i protokollet PR 10/2016 rd

vista ja todetaan, että turhalla kiireellä — kuten kaikki tiedämme — yleensä luodaan vain turhia kustannuksia, nostetaan hintaa ja monesti tehdään vielä sitä huonoa työtäkin. Että toivon mukaan maan hyvä hallitus tähän asiaan paneutuu ja rupeaa toimenpiteisiin, mikäli katsoo asiakseen. Joka tapauksessa edustaja Eestilän perustelut ovat hyvät.

Kun katsoo tätä aikataulua, 2028 — siihenhän on tästä hetkestä aikaa 12 vuotta enää — niin kuitenkin tänä aikana pystytään aika moni verkko laittamaan jo turvalliseen kuntoon. Esimerkiksi Pohjois-Karjalan Sähkö omalla toimialueellaan Pohjois-Karjalan maakunnassa on tehnyt näitä toimenpiteitä jo määrätietoisesti kolmella tavalla: Ensimmäisenä tietenkin on tämä maakaapelointi, joka on toteutettu taajamissa, kuten kotikuntani Ilomantsin keskustassa nimenomaan maakaapelointi on jo toteutettu ja ne ilmajohdot ovat hävinneet, ja esimerkiksi viime kesänä yhtään sähkökatkoa ei ollut, ja jos oli, niin olivat aivan hetkelisiä eli muutaman minuutin pituisia korkeintaan, vaikka oli kuitenkin ukonilmojakin siellä. Sitten toinen vaihtoehto, joka on myös aika pitkälti toteutettu, on se, että kaikki haja-asutusalueella olevat sähkölinjat on siirretty jo maanteiden varsiin, jos vähänkin on mahdollista ollut, niin että mahdollisen myrskytuhon aikana se korjaaminen tapahtuu ihan nopeasti muutamassa tunnissa eikä isoa haittaa synny. On totta kai vielä edelleen metsälinjoja, niin tuoreita linjoja, äskettäin rakennettuja tai korjattuja, että niitä ei kannata investoinnin hukkaan menemisen takia heti siirtää teiden varsille, mutta niille on keksitty taas sitten paikallisen metsänhoitoyhdistyksen kanssa yhteinen ratkaisu, jossa kyseisen sähkölinjan viereillä olevat metsäalueet harvennetaan yhteisesti yhteisellä hankkeella, jossa sähköyhtiö ja metsänhoitoyhdistys maanomistajien puolesta tekevät yhteistyötä, että metsät harvennetaan, riskipuut kaadetaan pois, ja näin sekä metsänomistaja, sähköyhtiö että myös tämä työn suorittava yrittäjä kaikki hyötyvät tästä tilanteesta ja saadaan puuta markkinoille ja ennen kaikkea turvattua se, että sähköä saadaan jaeltua myös haja-asutusalueen talouksiin.

Pitää muistaa esimerkiksi, oliko se nyt, toissa kesänä Savossa ollut valtava myrsky — Asta- tai Veera-myrsky se oli — joka oli niin valtava myrsky, että kun kävin niitä myrskyn jälkiä katsomassa erään sukulaisen kanssa, niin totesimme, että eräässä järvenniemessä oli iso maatila, jossa oli tietenkin aggregaatit pyörimässä, että pystyttiin karja hoitamaan, ja talous toimi edelleen häiriöttä, kun sähköä saatiin aggregaatista, mutta se hävitys ja tuho oli aivan täydellinen. Ei löytynyt edes muuntajan paikkoja, missä se muuntaja oli ollut. Koko sähkölinjasto, koko sähköjakeluverkko oli tuhoutunut. Siis ei mitään korjattu, vaan kaikki piti rakentaa uudestaan. Tällaiset näin rajut ukonilmat, jotka tuhoavat koko sähköjakeluverkon pieneltä alueelta, tietysti ovat poikkeuksia, mutta tärkeää on kuitenkin, että tätä kehitystyötä tehdään koko ajan ja niin, että ei turhia kustannuksia synny, koska kuitenkin olemme sen totuuden kanssa tekemisissä, että rahaa meillä harvemmin on viljalti tai ainaakaan liikaa.

Sitten lopuksi, arvoisa rouva puhemies, vielä tästä sähköverkosta sen verran, että kun näihin sääturvallisiin ja luotettaviin verkkoihin siirrymme, niin on tärkeää muistaa se, että on huomioitava myös sitten tämä sähkön saatavuus. Se, että sähköä pystytään jakelemaan, on aivan oikein hyvä tavoite, että katkoja on mahdollisimman vähän, mutta sitten toinen asia, joka liittyy myös sähköön, on tämä sähköntuotanto tässä maassa. Vaikka se nyt ei edustaja Eestilän tekemään erinomaiseen aloitteeseen suoraan liitykään, niin totean lopuksi, arvoisa puhemies, sen, että nyt tämän talven pakkasissa tammikuussa totesimme, että meiltä puuttuu Suomesta sähköntuotannon tehoa lähes 4 000 megawatin verran, ja se on aivan valtava määrä. Elikkä olimme täysin tuonnin varassa. Että toivottavasti tässä samalla, kun tätä edustaja Eestilän erinomaista aloitetta käsitellään ja toivottavasti huomioidaan

Punkt i protokollet PR 10/2016 rd

tämä järkevä rakennusaikataulu tämän aloitteen käsittelyn yhteydessä — maan hallitus sitä asiaa tarkastelkoon — kiinnitetään erittäin suurta huomiota siihen, että Suomi elää tuontisähkön varassa. Ja sitten jonain päivänä, kun tämä lama vaihtuu nousukaudeksi, olemme vaikeuksissa, kun meillä ei ole riittävästi sähköä, ja kun sähköä ei saada riittävästi, olemme tuonnin varassa, ja tuonnin varassa elävä valtio joutuu maksamaan rahaa pois, ja se ei ole koskaan hyvä asia.

20.18 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Erinomaisia puheenvuoroja tärkeän asian ympäriltä ja sen keskiössäkin. Oli pakko tarttua siihen, vaikka ajattelin, että näin hyvässä asiapitoisessa keskustelussa ei tehtäisi politiikkaa, mutta ehkä se kuuluu kuitenkin tänne eduskuntaan osaltaan.

Eli vaikka se ei tähän lakialoitteeseen kuulu, niin en voi kyllä muuta kuin surullisena todeta sen, kuinka me olemme mahdollistaneet sen, että valtio-omistusta on surutta myyty silmälaput silmillä vielä enemmän kuin ravihevosella, ei ole nähty edes eteenpäin. Ollaan tehty ratkaisevia virheitä jo ehkä siinä vaiheessa, kun myytiin Fortumille, jolloin mahdollistui se, että tämä tapahtuu näin. Silloin myytiin kansalliselle yritykselle ja ajateltiin, että omistus voi säilyä itsellä, mutta eihän se näin tietenkään mennyt.

Siinä mielessä näin vasemmistoliittolaisena voitte ymmärtää meidän reaktiomme, koska emme olleet hyväksymässä sitä kauppaa. Tämä on ollut ikävä oppitunti, mutta edustaja Skinnaria lainatakseni: toivottavasti me opimme siitä. Ratkaisuja on erilaisia: muistan, että talousvaliokunnan käsittelyssä puhuimme aggregaattivarastoista, joita olisi ympäri Suomea joitakin, joista voidaan antaa sitten ihmisille sähköä näitten määrittelyitten puitteissa.

Toki on tämä, minkä Paatero toi esille, että jotkut ovat jo investoineet, mutta täytyy myös muistaa se, että näillä koroilla otettu laina on kyllä varmasti edullinen ratkaisu, kun ajatellaan, että jos ollaan sitten samalla kertaa lisätty tätä tuottoa lisäämällä omia siirtotamaksuja.

20.20 Markku Eestilä kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän kaikkia kansanedustajia hyvästä ja kannustavasta keskustelusta. Täällä nousi tärkeitä asioita esille, ja on tietenkin täysin selvää, että mikään lakialoite ei ole sinänsä viimeinen ratkaisu ongelmiin. Se on yksi ehdotus, ja sitten valiokunta ja varmaan maan hallitus arvioivat niitä keinoja, mitä me teemme ikään kuin monopoliliiketoiminnan säätelemiseksi semmoiseksi, että se on kohtuullista eikä siinä harjoiteta niin sanottua ylihintakiskontaa, koska sehän on se kaikkein tärkein tämän valvonnan tarkoitus.

Ihan sen verran vain, että tätä asiaa pitää lähestyä ikään kuin kiihkottomasti, että ei ole tarkoitus tuomita näitä sähköverkkoyhtiöitä. Kun he parantavat sähkön toimitusvarmuutta sillä tavalla kuin he itse kukin parhaaksi näkevät, niin totta kai he tarvitsevat siihen rahoitusta. Eihän voi olla semmoista lakia, että me pakotamme yhtiön velkaantumaan tappiin asti ja sitten ikään kuin rajoitetaan sitä kassavirran saantia mutta pakotetaan investoimaan. Tämä täytyy ymmärtää, että tässä ei ole nyt kyse moittimisesta. Siellä tarvitaan näillä tiettyillä yhtiöillä vähän suurempaa kassavirtaa, ettei kohtuuttomasti velkaannuta.

Mutta sitten täytyy myös huomioida tämä ongelma, minkä tämä Energiaviraston liian suuri korotus toi tullessaan. Se oikeasti antoi niiden yhtiöiden nostaa tariffeja merkittävästi, vaikka ne eivät todellisuudessa joudu investoimaan, niin että tämä oli vähän vääränlainen lupa. Minun mielestäni Energiavirasto, joka ennen valvonnassaan kiinnitti huomiota

Punkt i protokollet PR 10/2016 rd

valtion 10 vuoden obligaatiokorkoon lisättyä tietyillä riskipreemioilla, nyt muutti sitä niin, että otetaan 10 vuotta taaksepäin ja sieltä keskiarvo ja sitten sen mukaan, kumpiko on korkeampi, saa käyttää jompaakumpaa. Se on väärä arvio tämänhetkiseen korkomaailmaan.

Mikä minulla itsellä oikeasti on tässä motiivina takana: minä haluan, että Suomessa säilyy vientiteollisuus, Suomessa on yrittäjiä ja yrityksiä ja maataloustuotantoa, joka nyt on suurissa vaikeuksissa, ja pankit järjestelivät lainoja uudelleen. On jotenkin väärin, että jos me merkittävällä tavalla lainsäädännön kautta nostamme heidän kulurakennettaan, jolloin se pinnan alle painuminen on vielä varmempaa. Tämähän tässä on, että tämä on iso kilpailukykykysymys, tämä on teollisuuspolitiikkaa, tämä on kilpailupolitiikkaa, tämä on Suomen maatalouden kannattavuuspolitiikkaa, ja tietenkään kansalaisten näkökulmasta ei heiltä voi ottaa jollakin tavalla rahaa pois, sitä tarvitaan muuhun kulutukseen. Meillä on nyt ongelma, asumisen kulut nousevat, ja sitähan tämäkin sähkön siirtohintakulurakenne tietysti samalla tavalla palvelee.

Mitä tulee näihin investointeihin, niin täällä oli erittäin hyviä puheenvuoroja, sanotaanko, kaikilla kansanedustajilla, ja edustaja Paatero pohti, kohtelisiko tämä lakimuutos nyt sitten epäoikeudenmukaisesti tiettyjä verkkoyhtiöitä. En sillä puolella ole ihan asiantuntija, mutta minä luulisin, että ei kohtelee. Kuitenkin ne investoinnit nyt on aloitettu monesti tärkeimmästä päästä, mutta täytyy sekin tuoda rehellisesti julki, että monet verkkoyhtiöt haluavat nimenomaisesti tehdä etupainotteisia investointeja sen takia, että tämä verkon nykykäyttöarvo näitten investointien myötä nousee ja se antaa oikeuden periä entistä enemmän siirtohintoja, niin että ihan laupiaita samarialaisia he eivät tässäkään asiassa ole. Että kyllä nämä pitää tuoda kansanedustajien julki, mistä tässä on kysymys.

Sitten ei tämä valtionkaan omistus myöskään ihan ole tällöistä pyyteetöntä, sanottaisiinko näin. Kun Fingrid siirtyi valtion omistukseen — eli siellä yli 50-prosenttisesti omistavat valtio ja Suomen Huoltovarmuuskeskus — niin tällä vuosikymmenellä he ovat nostaneet tariffia vaatimattomat 70 prosenttia. Siinä jo Carunakin alkaa kalveta. Mutta täytyy muistaa, että heillä on myös mittava investointiohjelma: nyt nämä Suomen sähköverkot, kantaverkot, ovat jo osittain vanhentuneita ja niihin joudutaan todella investoimaan, jotta meillä sähkön saatavuus ja se varmuus, joka on äärimmäisen tärkeätä kaikille, toimii.

Mutta kuitenkin täytyy meidän, jotka sitä lakia säädämme ja sitä kautta vaikutamme Energiavirastoon epäsuorasti, olla tietoisia siitä, mitä täällä tapahtuu, ja aina kun kysymyksessä on sataprocenttinen monopoliliiketoiminta, niin se on ihan sama, kuka sen omistaa — sen sääntelyn pitää olla tarkkaa ja sen pitää koko ajan olla lainsäätäjän hyppysissä, että ei tule niitä ylilyöntejä sitten hinnoittelun muodossa, koska nykymaailmassa asenneilmapiiri on vähän sen laatuinen, että se otetaan, mikä pystytään.

Näillä sanoilla haluan kiittää teitä kaikkia. Kysymyksessä on kuitenkin loppujen lopuksi Suomen etu, mistä me tässä juttelemme, ei jonkin tahon syyllistäminen.

20.26 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Eestilälle hyvästä loppuyhteenvedosta, mutta on tietysti pakko todeta, että ymmärrän toisaalta, vaikka nämä Fingridin hinnankorotukset ovat olleet jo lähes 70 prosenttia, mutta kyllä me teimme sinä kohtalokkaana vuonna myös sellaisen päätöksen, mikä johtaa siihen, että lupasimme helsinkiläisille rakentaa yhteiskunnan varoilla uuden sähköverkon ja me kaikki suomalaiset maksamme sen. Siinä mielessä nyt täällä ei ole varapuhemies Pekkarista, jolla oli erittäin hyvä keskustapuolueen pykälämuutosehdotus sen osalta, jotta olisim-

Punkt i protokollet PR 10/2016 rd

me välttyneet siltä, että me maalaisetkin maksamme nyt helsinkiläisten sähköverkon rakentamisen.

20.27 Markku Eestilä kok: Arvoisa rouva puhemies! Vielä näin paikalta lopuksi.

Kun me pohdimme hyvin monessa yhteydessä täällä veroparatiisien toimintaa ja minä luulen, että suurin osa meistä kansanedustajista suhtautuu kielteisesti tällaiseen toimintaan, me haluamme, että yritykset toimivat Suomessa sillä tavoin, että he maksavat Suomeen veron. Nyt meidän täytyy arvioida tätä asiaa varmaan jossain toisessa yhteydessä, mutta laki elinkeinojen verottamisesta ja korkojen vähennysoikeudesta on sillä tavalla vieläkin velto, ja vaikka verottajalla on oikeus purkaa tämä liian suurien korkojen muodossa otettu tuotto, niin kyllä tätäkin meidän täytyy pohtia, onko tämä viime kädessä Suomen etu, jos meillä on näin velto lainsäädäntö siinä suhteessa, että ulkomainen pääoma voi tänne tulla ja näillä korkokikkailuilla sitten ottaa sen tuoton korkojen muodossa ja jättää Suomeen ikään kuin nollaverokannalla olevan yrityksen.

Tämä on aika yleistä, ja minun mielestäni ihan veromoraalin ja sen kannalta, että tällainen verosuunnittelu ei lisäännä, tähänkin lainkohtaan meidän täytyy puuttua ja sillä tavalla saattaa ikään kuin yritykset tasavertaiseen asemaan, sillä itse kirjoitin, että tällainen ulkomainen pääoma saa 25 prosentin edun eli se pystyy maksamaan 25 prosenttia enemmän kauppahintaa, ja kun tosiasiaassa nämä kauppahinnat lasketaan erittäin tarkkaan sen pääoman takaisinsaannin näkökulmasta, niin ei koskaan pärjää suomalainen yritys, joka maksaa verot Suomeen. Mutta sitten minä kävin valistamassa itseäni asiantuntijoitten parissa, ja he sanoivat, että ei tämä sinun 25 prosenttiasi riitä, että todellisuudessa se lähentelee 50:tä prosenttia, koska kysymyksessä on pitkäaikainen, kumulatiivinen, ikään kuin iätön vapaa kassavirta ja sitten siellä saattaa olla kiihottimena vielä pörssiin meno. Jollakin tavalla tämä on myös sinivalkoinen kysymys, joten tätäkin lainsäädäntöä meidän tulee joskus tarkastella uudelleen ja mielellään aika pian.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till ekonomiutskottet.